

Evaluering af 1. år på MCC-uddannelsen

Robin Cheesman & Mette Qvist

INDHOLD

Indledning	2
Hvorfor MCC?	3
Information	3
Det faglige udbytte	4
Store forskelle på teknologiske forudsætninger	5
Det faglige udbytte sammenlignet med traditionel undervisning	5
Undervisning og undervisere generelt	6
Gæstelærere	7
Kombination af netkommunikation og fysisk fremmøde	8
Både mere og mindre krævende	9
Kravenes overensstemmelse med forudsætningsniveauet	10
Det sociale rum	11
Internaterne	12
Lokaler	13
Indkvartering m.v.	15
Varighed og frekvens i forhold til indhold	15
Undervisning	16
Større netværksdannelse	17
Mere variation	18
Gruppearbejde	18
Afrapportering	19
Netforløb/fjernundervisning	20
"Har der reelt været tale om fjernundervisning?"	20
Håndteringen af netforløbene	20
BSCW	21
De studerendes egne forslag til forbedringer af netkommunikationen: ..	24
Selvstudieperioderne	25
Projektarbejde	25
"Projektarbejdet er toppen – det er sjovt, udfordrende og lærerigt"	26
Balancen i sammenhæng med det øvrige undervisningsforløb	27
Gruppedannelse	28
Milepæle undervejs	29
Vejledning	30
Eksamen	32
Eksamensvejledningen:	32
Eksamensformen	33
Evaluerings	35
22 ud af 27 studerende fortsætter på 2. modul	36

Indledning

Denne rapport er udarbejdet på baggrund af en online spørgeskemaundersøgelse udført i juni 2001. Spørgeskemaet blev besvaret af 22 af de 23 studerende der i juni 2001 gik til eksamen efter det første modul/år på uddannelsen Master i Computer-mediated Communication (MCC). Det var første år ikke kun for de studerende, men også for uddannelsen og for os der var medansvarlige for at det gik som det gik.

Spørgeskemaet var stort – 43 overvejende åbne spørgsmål der skulle besvares skriftligt. Vi siger derfor stort tak til de MCC-studerende der brugte nogle timer af den velfortjente sommerferie til at udfylde det. Det har givet os et bedre overblik og et godt redskab til at gøre uddannelsen endnu bedre.

Vi har valgt at sammenfatte svarene i nogle større temaer, for at gøre læsningen mere udholdelig.

De mange citater er anonymiserede, men selvfølgelig vil deltagerne på det første MCC-hold ofte kunne gætte hvem der siger hvad. Rapporten vil også blive læst af folk der ikke er knyttet til uddannelsen og for disse læsere er det vigtigt at de får et indtryk af oplevelserne, ikke at de kan sætte navn på kilderne.

Vi har også valgt at anonymisere de fleste citater om enkelte undervisere og i nogle tilfælde helt at udelade kritiske udsagn om underviserne. Men de studerendes tilbagemeldinger om underviserne er blevet taget særdeles alvorligt i planlægningen af de kommende år på MCC.

Evalueringen tager ikke specielt fat på brugen af systemet BSCW (Basic Support for Co-operative Work) som arbejdsredskab da dette er genstand for en separat undersøgelse.¹

Evalueringen er bestemt ikke videnskabelig, men vi har alligevel tilladt os at konkludere mange ting. De fleste konklusioner er placeret i rammer, men konkluderende refleksioner optræder også i den løbende tekst. Kursiveret tekst er vores tilføjelse.

Én vigtig konklusion er at vi også frem over vil foretage evalueringer – men ganske sikkert hellere mange små end få store.

---

¹ Rasmus Leth Jørnø og Lotte Høgh, "BSCW i MCC – En undersøgelse af brugen af et CSCW-system i et netbaseret undervisningsmiljø". Working paper 1/2001, Centre for Netbased Collaboration and Learning, Roskilde Universitetscenter, 2001.

Hvorfor MCC?

De fleste studerende valgte MCC-uddannelsen ud fra ønsket om et bredere teoretisk grundlag i forhold til CMC-relaterede opgaver i deres daglige arbejde. Flere har desuden valgt uddannelsen med en forventning om at den på sigt vil fremme deres karrieremuligheder.

Generelt er de studerendes forventninger til uddannelsens første modul blevet indfriet. Udbyttet beskrives bl.a. som en masse nye vinkler på Internettet – både praktisk og kontekstuel. Forløbets gennemgang/indlæring af såvel hårde som bløde sider af især netkommunikation opleves som grundig. Det intense samvær og de kreative processer med medstuderende omkring især projektarbejde har været med til at perspektivere studiet.

Information

De fleste mener at forhåndsinformationen om uddannelsens form og indhold var tilstrækkelig og tilfredsstillende. Denne vurdering knytter sig dog sammen med en vis overbærenhed i kraft af de studerendes bevidsthed om at der var tale om opstarten af en helt ny uddannelse. Nogle mener set i bakspejlet, at forhåndsinformationen kunne have været mere uddybende og konkret. Enkelte mener at det indledende informationsmøde var afgørende, dvs. den skriftlige forhåndsinformation var utilstrækkelig.

Til fremtidige studerende foreslås konkret *bedre forhåndsinformation om:*

- "Brug af BSCW, RUC mail og litteratur til første seminar"
- "Mere detaljerede oplysninger om indhold, arbejdsbelastning og praktisk organisering af uddannelsen"
- "Forudsætningsniveauet(...) i f.t. fx HTML-programmering"
- "... at det ikke er muligt at arbejde totalt asynkront, når der løses opgaver"

I forhold til den *løbende information* er der overvejende tilfredshed, men samtidig efterlyses:

- "... i forhold til seminarernes indhold/den røde tråd i oplæggene"
- "Et overordnet billede af hvor vi skal hen, sammenhængen og rækkefølgen i de enkelte seminarer".
- "Litteraturlister er et par gange kommet for sent i forløbet, en enkelt gang definitiv for sent".
- "Konsistens [vedr.] hvor fx programmet for næste seminar lå eller hvornår det var på".

- "Litteraturen burde rates lidt mere"

For fremtiden vil vi sørge for at nye studerende under *en intro-weekend på RUC* bliver sat ind i *brugen af BSCW* på baggrund af tidligere studerendes erfaringer med smarte funktioner etc. Herunder sættes samtidig en kort stund af til besvarelse af spørgsmål/konkret hjælp vedr. RUC-mailen.

En ny folder om uddannelsen vil indeholde mere detaljerede oplysninger om indhold, arbejdsbelastning og praktisk organisering af uddannelsen. Ligeså vil tilbuddet om et frivilligt kursus i HTML fremgå af folderen.

Programmer forud for seminarerne bør lægges et fast sted i BSCW og på et fast tidspunkt. Formen bør være konsistent – gerne detaljeret. Den "røde tråd" bør fremgå mere klart fx ved opridsning af learning goals med direkte henvisninger til målet med de enkelte seminar-seancer.

Litteraturlister bør lægges ud i tilstrækkelig tid forud for et seminar, så de studerende får en reel chance for at skaffe/læse den anbefalede litteratur til et seminar. Af litteraturlisterne bør helst fremgå hvad der er vigtigere end andet – fx ved en form for ratingsystem eller kommentarer.

Det faglige udbytte

De fleste mener at have opnået et stort fagligt udbytte. Én formulerer det på denne måde: "Jeg får meget ud af det. Jeg får nogle gode input fra gæsteforelæsere, jeg får læst noget litteratur jeg aldrig ville have taget mig sammen til at få læst ellers, og jeg får stort udbytte af den gensidige sparring i gruppearbejdet". Og netop gruppe-/projektarbejdet fremhæves af flere som værdifuld erfaringskilde; fagligt (teoretisk/praktisk), personligt og konkret i forhold til netsamarbejde. En anden udtaler: "Det faglige udbytte har været meget stort. Måske nok mest i projektarbejdet, hvor man virkelig fordyber sig og selv tænker nyt. Men også seminarerne og en del af kursusopgaverne har givet mig meget".

Heller ikke på MCC kan man nå i dybden med alt og lære de studerende alt hvad der er at lære om CMC. I stedet tilrettelægges undervisningen efter devisen det eksemplariske princip som synes at møde både accept og forståelse blandt de studerende: "Desværre er der jo en del emner – selv på masteruddannelse – som man ikke kommer rigtigt i dybden med. Men det må man jo så råde bod på i valg af emne for projektarbejde. Endelig er det jo lidt op til én selv, hvor meget man får læst", udtaler én af de studerende. Det betyder selvfølgelig også at det specifikke faglige udbytte i nogen grad varierer i forhold til den enkeltes personlige tilgang til studiet.

Hvilke specifikke forudsætninger man har erhvervet/udviklet undervejs hænger desuden i høj grad sammen med den enkeltes individuelle

udgangspunkt. Dette kommer bl.a. til udtryk som: "...indblik i den akademiske verden og (...) nyttige metoder og arbejdsrutiner"; "...kendskab til nogle arbejdsmetoder, jeg ikke har brugt før (Collaborative workspace)" samt "Det der står stærkest for mig lige nu er nok følelsen af at have nogle metoder/redskaber til at vurdere f.eks. kvaliteten af hjemmesider med. Desuden synes jeg, at det har været udbytterigt at finde ud af, hvordan en universitetsopgave skal "skrues sammen" for at have en vis lødighed. Et lidt alternativt fagligt udbytte får man faktisk, når man i forbindelse med sin projektopgave kontakter "gud og hvermand" og med studiet og opgaven som legal indgang får disse menneskers tid, meninger og råd med på vejen. Det giver ofte nogle informationer, som man ellers ikke ville have adgang til".

Store forskelle på teknologiske forudsætninger

Især er der forskelle at spore i de studerendes udbytte på det teknologiske område.

Blandt de der i forvejen var professionelt teknologisk klædt på har udbyttet ikke været af teknologisk art. I stedet nævnes *videreudvikling af kommunikative færdigheder på Nettet*, "erfaring med gruppearbejde på Nettet", indsigt i "processen omkring fjernundervisning" og en beskriver ganske enkelt oplevelsen som "en frygtelig masse input, som kan bruges mere eller mindre direkte i mit job som webredaktør".

Blandt de der havde begrænsede teknologiske forudsætninger på forhånd nævnes udbyttet des angående bl.a. som "bedre styr på hvad der er op og ned på Nettet", "forbedret evne til at klimpre på tasterne, hyperlinke, litteratursøgning m.v.", "større fortrolighed"/"et lille indblik i HTML", "at bruge BSCW", "bedre forudsætninger for at forstå, vurdere og orientere sig i CMC" og én udtaler: "Det er blevet naturligt for mig at samarbejde long distance". En enkelt i samme gruppe finder dog at det teknologiske til en vis grad vægtes forkert: "Der er i flere af forløbene blevet anbefalet at man mixede grp. så der var minimum en HTML-programmerings haj i hver grp. Jeg synes ikke det bør være en forudsætning da fokus for kommunikationsfolk bør ligge et andet sted".

De fleste har undervejs oplevet en udvidelse af de forudsætninger de besad i forvejen. Nogle nævner enkeltstående eksempler, andre remser op – eftertænksomt eller med ildhu. Teknologisk set er de der stod tilbage kommet lidt længere frem og de der i forvejen var erfarne har fået udviklet deres teoretiske, kommunikative og samarbejds-mæssige kompetencer.

Det faglige udbytte sammenlignet med traditionel undervisning

Sammenligningsgrundlaget varierer en del, da det for flere studerende er mange år siden de sidst har deltaget i et traditionelt undervisningsforløb.

Nogle vurderer udbyttet som tilsvarende. Ingen vurderer det som mindre. Flere vurderer det som større og giver bl.a. følgende uddybninger:

- *"Større, fordi jeg i højere grad har kunnet planlægge efter mit øvrige program. Det har givet den fornødne fleksibilitet til at kunne fordybe sig"*.
- *"Mere relevant. Det er første gang i mit liv, at jeg oplever så stor en del af forløbet som vedkommende og relevant. Men selvfølgelig er det lidt kedeligt ind imellem, hvis man ikke er meget "tændt" på emnet"*.
- *"... bedre, fordi jeg har en klar egenmotivation i f.t. denne uddannelse"*.
- *"... i forhold til traditionel undervisning med andet indhold, så oplever jeg MCC-undervisningen mere som en proces end som en undervisningssituation"*.
- *"Mere målrettet, mere struktureret og effektiv (planlægning/produktion). Men det er ikke det samme som at konkludere, at fjernundervisning er meget bedre"*.
- *"Mere udbytterigt, fordi man hele tiden stilles overfor udfordringer i kombinationen med seminarer på Bornholm og fjernundervisning"*.
- *"Det har først og fremmest været projektarbejdsformen der har været anderledes, hvor jeg i tidligere studieforbøb ikke har været inde i lige så intense gruppeprojekter. Men det er svært at adskille fra det forhold at jeg selv er mere moden end dengang, og med årene er blevet mere motiveret til denne form for læring. Derimod synes jeg ikke at den netbaserede form i sig selv har bidraget med noget afgørende nyt sådan rent fagligt læringsmæssigt. Mere at den netbaserede form blot har vist at man sagtens kan samarbejde på distancen"*.
- *"Udbyttet bliver jo meget højt, når såvel studerende som undervisere er meget motiverede"*.

Undervisning og undervisere generelt

En udbredt holdning til undervisningen er at: *"... standarden generel har været høj – såvel fra de faste underviseres side, som fra gæstelærerne. Der har været nogle smuttere ind i mellem – men sådan er det når man er ved at opbygge et hold af gæstelærere, ligesom [ledelsen] også har skulle skyde sig ind på, hvor niveauet skulle/kunne lægges"*.

De faste læreres kvalifikationer vurderes generelt som høje og mange deler holdningen: *"RUC-folk er de bedste!! Passer bedst til formen og det er måske ikke så underligt!"* Men selvom kvalifikationerne skinner igennem, savner mange studerende lidt større gennemslagskraft: *"Der er ingen tvivl om, deres faglige kvalifikationer er meget høje – det er mere de pædagogiske, det har*

knebet med ind imellem”, skriver en studerende og en anden efterlyser lidt større variation i deres undervisningsformer: ”... hver underviser tror at deres UV-teknik er unik, hvor vi som betragtere ser en række af undervisere der underviser på samme måde”. Men derfor må de alligevel ”... hjertens gerne være mere synlige på podiet”.

”Undervisernes rolle i fjernundervisningen har mere karakter af supervision end undervisning”, mener én studerende og en anden opfatter: ”... forberedelserne til seminarerne og opfølgningen på nettet har fungeret i form af, at annonceringer og materiale er blevet lagt på”, men samtidig at ”vejledning via nettet har fungeret godt”.

De faste lærere [Robin Cheesman og Simon Heilesen] høster begge komplimenter som: kvalificerede, dygtige og opmærksomme. Deres oplæg nævnes som generelt interessante og højt kvalificerede.

Gæstelærere

- ”... det har været meget *svingende fra seminar til seminar*. Måske burde de enkelte undervisere tages i ed på, hvad det er, de vil fremlægge”.
- ”... jeg har været imponeret over de fleste af gæsteforelæsernes formidlingsevner. De er ofte lidt bedre end det faste hold”.
- ”Gæstelærerne giver et frisk pust, men det er nok også dem, der har haft de største pædagogiske problemer”
- ”Lad det være et krav at alle eksterne undervisere fremsender en UV-plan for deres forløb og lad så [uddannelseslederen]/en anden sammensætte en samlet UV-plan for internatet – og derpå er det de eksterne opgave at tilpasse deres UV den samlede, varierede UV-plan for forløbet”.
- ”*Længere forløb med samme gæsteunderviser – fordybelse*”
- ”Som vi tidligere var inde på ved storvask-evalueringen har det virket som om, at nogle af efterårets oplægsholdere ikke var briefet stramt nok – eller ikke havde forberedt sig tilstrækkeligt”
- ”Det er meget op og ned. Og *det irriterer mig, at en del af undervisningen foregår på engelsk – og at vi derfor skal aflevere opgaver på engelsk*. I hvert fald føler jeg mig ikke overbevist om, at de ekstra anstrengelser står i forhold til udbyttet. Jeg synes heller ikke, at fx ... tilbagemeldinger [fra ekstern underviser C og D] på deres respektive 2-seminarer berettigede til at invitere dem til Bornholm igen. *En skriftlig tilbagemelding til hver gruppe ville havde været langt bedre*. Også fordi man så kunne regne forløbet som afsluttet og komme videre til det næste emne”.

- "Med hensyn til det efterfølgende netforløb er det jo primært de engelsksprogede lærere, der har været inde over. Igen: Den del af tiden, man bruger på oversættelse, har været uforholdsmæssig stor"
- "... opgaveaflevering på engelsk tager uforholdsmæssig megen tid – oversættelse etc. Undervisning på engelsk samt engelsksprogede lærebøger er helt O.K., men jeg mener altså, at grænsen går ved den skriftlige fremstilling".
- "Jeg synes det godt kan opleves som *en barriere hvis der sættes teknologiske krav til afleveringsformen* – og så er det meget individuelt hvordan vi fx, har det i.f.t. at det foregår på engelsk"
- "Fint at inddrage gæstelærere – men RUC bør mere skarpt definere og vurdere gæstelærernes oplæg inden de er "på" i Svaneke. Nogle af gæstelærerne er efterfølgende slet ikke på BSCW. Hvor blev de af?"
- "Det er livsnødvendigt med disse indslag. Men *kvaliteten har været for svingende* – i nogle tilfælde er det forblevet en gåde hvad der berettigede deres fremmøde. "
- "Især gæsteundervisere føler tilsyneladende et pres for at gøre det the RUC way. Her bør RUC-folkene vurdere gæsteunderviseres oplæg til gruppearbejder – og heller droppe disse gruppearbejder – end at gennemføre dem på grundlag af uegnede oplæg. Her vil ene-tale undervisningen/ debat klart være bedre".

Kombination af netkommunikation og fysisk fremmøde

Sammensætningen af netkommunikation og fysisk fremmøde ser ud til at fungere tilfredsstillende. Der udtales bl.a.: "*Kursusdelen har givet en god fælles ramme. Emnerne har været interessante (...)* Småopgaverne undervejs har i mange tilfælde været *en god mulighed for at tygge teorien igennem endnu engang*. det gælder fx. [C's] opgave, [D's] og juleopgaven. *Projektarbejdet er utroligt givende*". Desuden fremhæves "... *blandingen af oplæg og gruppearbejde, hvor man selv får lejlighed til at teste det "doserede"*. "Det har givet *en behagelig afveksling og en træning i at kommunikere via net*", mener én studerende og en anden understreger "... *muligheden for at deltage i fjernundervisning er alfa og omega*". Hvordan de studerende forholder sig mere specifikt til netforløb og internater behandles særskilt i afsnittene *Internaterne* og *Netforløbene*.

Overordnet mener de studerende at balancen mellem internatkurser og arbejdet på nettet er fin. Men samtidig understreges at det også imellem internaterne er *nødvendigt at mødes F2F [face-to-face] i grupperne*. De studerende har bl.a. konstateret: "Fysiske møder kan ikke erstattes af chat, telefonmøder eller andet. De tjener så at sige til at få slebet nogle hjørner af, som er svært at gøre på skrift". Hvordan *grupperarbejde på distance* i øvrigt

foregår som en kombination af flere kommunikationsformer eksemplificeres af en anden studerende: "Min erfaring har været, at vi i gruppeprocessen primært har benyttet BSCW som lager og referencepunkt, hvor den dynamiske kommunikation udover møderne har foregået pr. tlf og e-mail".

Både mere og mindre krævende

MCC-uddannelsens kombination med netforløb opfattes, i sammenligning med traditionelle UV-forløb, af nogle som mindre krævende - og af andre som mere krævende.

De der opfatter formen som mindre krævende oplevelser, især fordelene af *tidsmæssig fleksibilitet*: "I en situation med fuldtidsarbejde synes jeg umiddelbart [kombinationsformen kræver] mindre, da man i nogen grad *kan lægge sin indsats, når det passer ind i det daglige menageri*". En anden konkretiserer: "Jeg har været stort set konstant på BSCW, mens jeg har passet mit almindelige arbejde. Så at sige har jeg haft *studiet med på jobbet* for hele tiden at kunne følge med i, hvad der bliver postet etc."

For de der opfatter formen som mere krævende, hænger oplevelsen både sammen med "tekniske" krav - fx at *alt skal fremstilles på skrift* - og de *forpligtende elementer i både gruppearbejde og i forhold til bestemte deadlines* for obligatoriske opgaver. Desuden peges på at det i "net-perioder" kræver større selvdisciplin og initiativ at følge med og deltage aktivt i undervisningen. Dette formuleres bl.a. af en studerende således: "... man er *nødt til at være meget mere aktiv* end ved traditionel undervisning. Du er *nødt til hele tiden - hver dag - at holde dig orienteret*. Initiativet er hos dig selv".

Særligt på grund af det skriftlige opfattes det som en større udfordring at samarbejde med andre via nettet. Bl.a. fordi "det tager længere tid at opnå enighed over nettet end F2F". Og det skyldes bl.a. at "man skal bruge meget tid på at kommentere mere eller mindre halvfærdige oplæg og kommentarer" og at "man er nødt til at udtrykke sig mere præcist og til at overholde deadlines i forhold til dem man arbejder sammen med".

Netkommunikationen opleves som mere ufri end kommunikationen F2F. Som en studerende forklarer det: "Jeg har været tvunget til at formulere en masse ting skriftligt, hvor jeg i traditionel undervisning i højere grad kan improvisere mundtligt på baggrund af, hvad jeg kan huske".

Derudover har de studerende erfaret at "... det kræver et godt personligt kendskab og tillid at kunne arbejde sammen på nettet i projektsammenhæng". Blandt andet fremhæves at det stiller øgede krav til koordinering, men samtidig giver gode muligheder for hurtig feedback. En enkelt bemærker især at formen er "... mere krævende, hvis ikke alle deltager". Kravene til netsamarbejdet har for nogle gruppemedlemmer tilsyneladende overdøvet de muligheder som formen gav andre. I en

bemærkning om at der "... kan opstå 'støj på linjen' som fjerner fokus fra opgaven – f.eks. ved tekniske problemer", er det ikke gennemskueligt om der peges på "støj" i forhold til fx midlertidig "nede-tid" på serveren, manglende software til at load bestemt filer, eller manglende (tekniske) kompetencer hos brugeren/brugerne.

Projektarbejdet stiller større krav til samarbejde end det der umiddelbart kan løses i BSCW og ved e-mail. Så vidt vides har ingen grupper på første årgang kunnet klare sig uden supplerende fysiske møder. Det er vigtigt at informere om hvilket software der opfattes som "obligatorisk" samt at eksplicite overfor de studerende at vejleders rolle også kan omfatte hjælp til at få løst "tekniske problemer". Og – selvsagt – at vejleder om nødvendigt påtager sig denne funktion.

Kravenes overensstemmelse med forudsætningsniveauet

Rent teknologisk har de færreste oplevet forudsætningskravene som uovervindelige. *Alt udover alment brugerniveau betragtes dog som en fordel, eksempelvis kendskab til debatsystemer og HTML-kodning samt forståelse af mediets begrænsninger og styrker. Fortrolighed og tillid til brugen af CMC, men også evnen til at sige fra og lade computeren vige til fordel for møder ansigt-til-ansigt, nævnes som styrker. For fremtiden opfordres til at man lægger ud med en bedre indføring i BSCW.*

Af vigtige forudsætninger på det mere personlige plan nævnes selvdisciplin og tilstrækkelig med tid over hele perioden, hvis man skal kunne følge med. Holder man pause fra BSCW i en periode, oplever flere at man bliver "hægtet af". Derudover peges på dyder som *tålmodighed, grundighed, koncentration og gode kommunikationsevner samt modet til at kaste sig ud i noget nyt. Man skal være i stand til at strukturere sit arbejde og have selvdisciplin til at sætte sig bag skærmen når familien ser tv, læser bøger eller sige nej til invitationer af selskabelig karakter. På gruppe-niveau fremhæves desuden fordelene ved indbyrdes at aftale et sæt regler for feedback, tone m.v., hvad BSCW kan bruges til og hvilke ting der løses bedst face-to-face. Det er fx "indviklede" diskussioner og brainstorme. At det særligt i netsamarbejde er vigtigt man "er på" begrundes desuden med at "det er mere synligt hvis man er passiv – man kan ikke "dukke sig" på samme måde som i traditionelt gruppearbejde".*

Generelt mener de studerende selv at have kunnet efterkomme de personlige forudsætninger. Der er delte meninger om forudsætningsniveauet skulle have været kommunikeret klarere ud før studiestart. Nogle mener at kravene var forudsigelige i det omfang de ikke var annonceret. Andre mener ikke, uden at uddybe, at de basale krav blev annonceret tilstrækkeligt.

Med et introseminar på RUC vil nye studerende blive gjort opmærksom på fordele og begrænsninger i BSCW på baggrund af de "gamle" studerendes erfaringer.

Det sociale rum

"Samværet med de andre studerende giver næsten lige så meget som undervisningen", udtaler én af de studerende og dén opfattelse synes at give genklang blandt stort set alle på første årgang. Det personlige udbytte beskrives af de mest begejstrede som: "Det er herligt at være sammen med en flok engagerede, vidende og søde studiekolleger og lærere. Socialt har det været fint og har også givet kontakter, jeg helt sikkert kan bruge senere hen". Opfattelsen suppleres af en anden med ordene: "...det har været personligt lærerigt at opleve så forskellige mennesker og faglige indfaldsvinkler og styrker spille sammen og op mod hinanden". En tredje bemærker: "Jeg har nok fået en opblødning af min egen, sådan lidt sociologisk/videnskabelige tilgang gennem kontakten med humanisterne og bl.a. derved opnået et bredere syn på læring". Mens den sociale gevinst for en fjerde er kommet til udtryk som: "Temmeligt kort hår i en periode - gode venner - og en generel følelse af inspiration af og glæde over at deltage i noget spændende". En glæde der også kommer til syne i endnu en studerendes oplevelse af at have fået: "...fagligt netværk, mødt en masse dejlige studiekammerater og set den smukke ø på alle årstider".

Helt overordnet mener de studerende at det sociale rum "...bærer præg af at det er en samling af voksne mennesker der ikke har behov for at vise hvor dygtige de er på bekostning af det sociale". En anden mener især at det "... blev bedre efter gruppedannelserne, hvor der blev lidt mere tid til snak, gåture o.lign.". En tredje opfatter ligefrem det sociale rum som "suverænt" og bemærker: "- især synes jeg I er gode til at bakke op om et socialt og fagligt fællesskab". Det er der dog delte meninger om. En mener nemlig at selvom det sociale "... har fungeret utroligt godt", så er det "... et held, for det synes jeg ikke [ledelsen] har haft noget særligt talent for at planlægge. Der skal være tid til en ordentlig præsentation første gang. Evt. en underholdende form i mindre grupper". - Lidt af vores planlægning er dog kommet til syne og bl.a. blevet bemærket som "...flere gode faste holdepunkter; den engagerende undervisningsform, fællesspisning, fredagshygge, byvandring mv.". .

Udover forslaget om en ordentlig præsentation første gang, opfordres vi af endnu en studerende til at hente større inspiration fra bl.a. *teambuilding-* og *organisationsteori*, også til gavn for det sociale samspil. Samme studerende mener i øvrigt at det fungerer godt med *rødvin lørdag aften på Munken*, men foreslår samtidig at form og indhold ændres lidt fra gang til gang: "Variation er altid dejligt. Det har også været fint med en *byvandring i middagspausen*. I det hele taget: lidt forskellige initiativer som kan give variation. Det ville nok være godt, hvis vi studerende på skift var ansvarlige for at give den slags input til

seminarerne. Det er jo let nok at bede om tingene uden selv at yde en indsats”.

På første internat kunne vi måske give plads til en ”lær hinanden at kende session”. Det bør være ”obligatorisk” at præsentere sig i BSCW. (Vi tager digitale fotos af dem ikke allerede har et sådant). På den måde får alle – modsat første årgang – lagt deres ”profil” ud indenfor relativ kort tid. Og de får mulighed for at danne sig et indtryk af hinanden før første internat.

Vi vil fortsat holde lørdag aften ”fri” til socialt samvær. På første internat byder vi som planlagt på vin & frugt og under novemberinternatet desuden på film. I forbindelse med øvrige internater vil vi desuden lægge op til at de der har lyst skiftes til at finde på ”lørdags-input”. Det skal selvfølgelig være frivilligt at deltage. Mette stiller sig til rådighed hvad angår lokale kontakter, indkøb og særlige forberedelser i mindre omfang. Fællesspisningen giver fortsat sig selv – med mulighed for at melde fra, hvis man ønsker det. Den frivillige byvandring kan arrangeres igen.

Internaterne

”Internaterne er vigtige – så længe gæsteforelæserne er gode – men det er formodentlig i gruppearbejdet at vi får forankret vores viden for alvor”, udtrykker en studerende og tilføjer: ”Internaterne er også vigtige fordi de er med til at styrke netværket og grupperne – uden internaterne ville flere af grupperne formodentlig gå død undervejs”. En anden kunne dog godt tænke sig ”... at der var lidt mere styr på internaterne og deres afholdelse”. Og en tredje efterlyser ”... en strammere styring af forløbene, så der ikke konstant er tvivl om hvornår vi skal hvad”. En fjerde opfatter at der allerede er sket forbedringer: ”I begyndelsen fungerede de jo ikke så godt, bl.a. fordi de praktiske opgaver var dårligt planlagt. Men de seneste seminarer har været ok”.

Følgende udtalelser dækker den generelle holdning til internaterne:

”De intensive internater giver meget mere end to timers undervisning hver tirsdag og torsdag aften (som jeg har prøvet det på HD-studiet). Og på fuldtidsstudier er der ofte meget lalleri og spildtid i perioder. Det er der ikke her. Det er koncentreret arbejde i intensive perioder, og det er godt fagligt – men naturligvis hårdt for familieliv etc.”.

”... set-uppet med Bornholm uden de store escape-muligheder er et stort plus for det sociale liv”

”... det har været en spændende oplevelse at være »isoleret« sammen med ligesindede i Svaneke. Så lad os endelig blive der”

Vi forsøger at være lydhøre overfor den kritik vi har modtaget. Rent praktisk har der været nogle "begyndervanskeligheder", men vi har efterhånden fundet en rimelig fast form, der ser ud til at fungere. Der har været et par svipsere i forbindelse med enkelte gæstelærere. Vi er godt klar over hvad der ikke fungerede og har lært af erfaringerne. Med denne evaluering bliver vi forhåbentlig endnu klogere og bedre til at signalere formålet med de enkelte internater og give de studerende en oplevelse af at der er "styr på" det hele.

Lokaler

Selvom stort set alle nyder at komme til Svaneke er det ikke pga. lokalerne. På Munken møder især *plenumlokalet* stor kritik:

- "... det er svært at finde en måde at sidde på, som giver øjenkontakt mellem alle"
- "... det har hjulpet, at vi har stillet bordene i grupper i plenum, så man ikke har *ondt i ryggen* efter hver weekend".
- "Mødelokalet er *for smalt og for lille* - vi sidder faktisk temmelig dårligt".
- "Plenum-møder er dog ikke optimale for så vidt angår møblering".
- "Undervisnings/plenumlokalet er i særklasse elendigt - nærmest ubrugeligt".
- "Lokalets aflange form giver visse problemer [med] at kunne se/høre foredragsholdere/overheads klart"
- "...*et aflangt lokale er da noget skidt*(...). Det har nok hjulpet lidt med den ny bordopstilling, og vi er blevet mere kry til at rejse os og stille os lidt frem i salen og kigge, når det kniber med at se".
- "... lige som indeklimaet ikke er særlig godt".
- "Plenumlokalet er ikke optimalt til så stort et hold som vores. Det er for smalt og aflangt. Bordene fylder for meget"
- "Man bliver skæv i nakken"

Øvrige lokaler møder blandet kritik:

- "Grupperummene er (...) ikke indbydende. De virker indelukkede og rungende og stolene er hæslige"
- "...stedet er vel *i det hele taget ikke særligt attraktivt*. Men det fungerer, trods alt".

- "Opholdsrum til pauser er ikke gode, fx er de ikke røgfri [og der er ikke] indrettet særligt rygerum. Det møbelarkitektoniske indtryk i stueetagens opholdsrum og grupperum får '03' ;-)"
- "Grupperummene er lidt små og trange og fælleslokalet i stuen er ikke specielt hyggeligt".
- "...det ville dog være rart med lidt større grupperum, og så mange, at man kunne booke sit eget rum, når man ankom og så anvende det samme rum under hele internatet (...) Grupperummene kunne godt have to Pc'ere hver og jeg savner også en tavle eller lignende. Grupperumsfaciliteterne var en del af årsagen til at [vi] søgte andre muligheder det seneste halve år".
- "Grupperummene er grimme, men man lærer at holde af dem".

Men samtidig mener de studerende at:

- "...det er fint at være i Svaneke".
- "Det er dejligt at have et hus for os selv"
- "Det er en hyggelig ramme".
- "Det store computerrum er helt fint".
- "Især antallet af gruppe lokaler er optimalt".
- "Til gruppearbejde er det helt fint – og pauserne er det ideelt til. Sodavand, PC-rum, uden- og indendørs rygning ..."

Kun computerrummet ser ud til at leve op til de studerendes generelle krav. At interiøret i den øvrige stueetage falder udenfor både deres og vores smag er et mindre alvorligt problem. Grupperummene kan forbedres ved nye møbler, nogle flip-overs og evt. en ekstra PC, men det ændrer ikke størrelsen og den indelukkede atmosfære. Man kunne let – som én foreslår – tildele hver gruppe ét fast grupperum for hele internatet (med mindre begge hold skal benytte grupperum). Forholdene for ikke-rygere kan forbedres ved at bede rygerne gå udenfor.

Kritikken af plenumrummet er mest alvorlig. Det er et problem for uddannelsen at de studerende ikke kan se og høre hvad der foregår oppe på podiet. Det dårlige indeklima er her kun nævnt af en enkelt, men flere gange kommenteret undervejs i forløbet. Problemet for dette hold er løst med flytningen til konferencelokalerne på Hotel Siemens Gård, men problemet vil fortsat være der for nye hold, der rykker ind på Munken. Den bedste – men også den sværeste løsning ville oplagt være at finde bedre egnede lokaler andetsteds. Den negative oplevelse kan dæmpes ved at lave flere udflugter fx til kunstmuseet eller til NaturBornholm.

På hjemrejsedage hvor holdene alligevel skal til Rønne, kan vi måske gennemføre undervisningen for det ene eller begge hold et passende andet sted, fx på Hotel Fredensborg, på Snorrebakken eller i Raschs Pakhus.

Flere mindre pauser med passende mellemrum giver mulighed for at rotere og i det mindste strække ryg og ben.

Indkvartering m.v.

Der er ikke mange kommentarer til selve indkvarteringen, hvilket må opfattes som udtryk for generel tilfredshed. En enkelt nævner: "Det er godt med en praktisk koordinator, der klarer værelser, bus og lign. Det er næsten en nødvendighed at denne funktion findes når de studerende i det daglige selv skal holde styr på mange andre ting i sit professionelle virke, at denne funktion findes". En anden spørger om ikke det er muligt at løfte standarden af middagen på Siemens. – "Jeg synes, det er helt passende med to retter, men savner unægtelig spænding i menuen – det er trods alt weekend. Jeg tror gerne, de fleste af os vil slippe 50 eller måske 75 kroner ekstra for middagen, hvis maden fik et pift og vi i øvrigt slap fra den temmelig sure husvin". Og en tredje mener vi ville gøre nye studerende en tjeneste ved at inkludere alle udgifter i kursusrisen.

Koordineringen af værelser, bus til og fra de typiske ankomst- og afgangstider samt spiseordningen fortsætter i sin nuværende form. Det er lettest for de studerende og for koordinatoren at arbejde udfra en "standard-pakke", hvor man er tilmeldt indtil man selv melder fra. Desværre er det næppe muligt at hæve det gastronomiske niveau på Siemens. Man kan også spise og drikke à la carte – eller vælge at spise et helt andet sted.

Forslaget om at alle udgifter inkluderes i kursusrisen er problematisk. Det kan have sine fordele for nogle studerende, men være en ulempe for andre, afhængig af individuelle aftaler om udgiftsfordeling med arbejdsgiver. Desuden kan det skabe problemer i forhold til den enkeltes "frihed" til at ankomme senere/rejse senere pga. individuelle prioriteringer. Samtidig vil udgifterne til rejse og ophold pga. RUC's overheadsyste blive forhøjet med ca 13% hvis de inkluderes i gebyret.

Varighed og frekvens i forhold til indhold

Antallet af obligatoriske fysiske møder – internater i Svaneke – synes med enkelte undtagelser at passe de studerende. Et par mener dog at internaterne generelt bør strække sig maksimalt fra fredag til søndag. Og én studerende stiller spørgsmålet om seminarerne ville kunne *afkortes eller sammenlægges*, fordi grupperne alligevel mødes fysisk på andre tidspunkter. Her forholder vedkommende sig især til *forårsseminarerne*, hvor gruppearbejdet fylder meget. Dertil følger en anden at det ville være "... en ide at se på

længden/antal af seminarer i foråret, da programmet har været "tyndt". At det nok især drejer sig om majseminaret kommer til udtryk hos en tredje: "I øvrigt var der alt for megen tid til grupperne på *maj-seminaret*, hvor der kun var et enkelt oplæg hver formiddag. Det virkede lidt som *spild af tid at tage helt til Bornholm for at snakke med sin gruppe*, som man lige så godt kunne have mødt i Lyngby". Et udbredt ønske er altså at man afkorter eller slår nogle af forårsinternaterne sammen så de enkelte internater bliver "... ligeså indholdsrige som i begyndelsen af semesteret". Bl.a. vil et sådan tiltag betyde at der bliver: "*Mindre tid til projektarbejde i Svaneke*. (Det fungerer bedre i andet regi). Seminarerne skal opleves som ret intens vidensformidling". Dette ønske deles dog ikke af alle. Som modstykke udtrykkes nemlig også at: "Der har været en god timing med hensyn til at der har været god tid i Svaneke til projektarbejde, når der har været behov for det".

Indholdsmæssigt ønskes også "færre gennemgange af ting, som burde kunne være klaret ved selvstudier (søgemetoder på nettet f.eks.)" samt "mindre festfyld og vildskud blandt undervisere".

Enten bør der afkortes/sammenlægges eller også bør der "fyldes mere på". Ved en afkorting har de der har behov mulighed for at blive længere og bruge den ekstra tid til projektarbejde. Evt. "overskydende" tid kan lægges i ydertimerne og udnyttes til gruppearbejde for dem der måtte ønske det. Oplagt ville være søndag eftermiddag hvor alle alligevel ikke kan komme af sted med flyveren klokken 17:50. En fast aftale om at sidste mand rydder op efter sig selv og en ordning med viceværten om at holde Munken åben fx til 18:30, vil give de studerende mulighed for at udnytte ventetiden.

Da de studerende kommer med forskellige forudsætningsniveauer, vil nogle emner - fx søgemetoder på nettet - synes mere relevante for nogle end for andre. "Festfyld" som oplæg/input uden direkte relevans for projektarbejderne udgør et interessant perspektiv for den der er åben, - eller kan med held give vedkommende en baggrundsviden til gavn i anden sammenhæng end den p.t. aktuelle. Vildskuddene prøver vi at blive bedre til at spotte før de får adgang til podiet ;-)

Undervisning

I dette afsnit behandles undervisningen på internaterne ud fra et overordnet perspektiv.

Andetsteds i rapporten bliver der gået mere i dybden med faste undervisere, gæstelærere og projektvejledning. Afsnittet her handler derfor især om de *generelle forslag til forbedring og afvæksling i undervisningsformer under internaterne*. Vi har valgt at opdele afsnittet i fire hovedområder; et der handler om behovet for *større netværksdannelse*, et der handler om behovet for *større variation i UV-former*, et der handler om *grupperarbejde under selve*

internaterne (og ikke i projekterne) og et der handler om omfanget af afrapporteringer i plenum.

Større netværksdannelse

Flere efterlyser *større inddragelse af de studerende* til fremme af indbyrdes *netværksdannelse og erfaringsudveksling*. Dette formuleres af en studerende med udtalelsen: "Jeg savner også lidt en *stærkere netværksdannelse*, hvor vi ikke blot ser hinanden som medstuderende, men også som *sparringspartnere* i forhold til hverdagens udfordringer. I andre netværk jeg er med i, er der jævnligt kontakter hvor vi (også på tomandshånd) udveksler *gode råd og erfaringer* med hinanden, men det har jeg endnu ikke oplevet i MCC-regi". En anden konkretiserer lidt mere: "Jeg savner *indbyrdes oplæg og rum til diskussioner* imellem de studerende, så vi kan høste af hinandens erfaringer – det ville være en spændende 'læring'". I samme forbindelse kommer en tredje med konstruktive forslag: "... det ville være interessant at *koble nogle af de faglige teorier op mod deltagernes praktiske erfaringer*. (...) inddragelsen af erfaringer fra det virkelige liv kunne bane vejen for dannelsen af *et fagligt netværk, der evt. kunne fungere også når uddannelsen er færdig*".

Vi bør overveje i større omfang at inddrage de studerende selv – som ressource til undervisningen. Fx kunne de forberede oplæg med eksempler på konkrete problemstillinger de har erfaret indenfor området. En forelæser kunne dermed tage udgangspunkt i egnede eksempler til brobygning mellem teori og praksis. På den måde kunne den erfarne studerende fungere som en form for primusmotor for diskussion af forelæserens teoretiske oplæg, og dermed medvirke til større engagement fra de studerende. Fordelene er at læreren på kan sparre holdet på det teoretiske niveau, mens den erfarne studerende vil kunne sparre på det konkrete/praktiske niveau og dermed medvirke til at teorien kommer "ned på jorden".

En anden vej mod større grad af netværksdannelse findes måske i følgende forslag:

"Jeg synes man med fordel kunne eksperimentere med forskellige pædagogiske metoder.(...) Jeg tror, at der kunne være pædagogisk inspiration at hente i teorier omkring f.eks. teambuilding, organisationsudvikling og appreciative inquiry".

Samme studerende fremhæver seminaret på Kunstmuseet: "Noget af det bedste i år var *caféseminaret på kunstmuseet*. Det var meget engageret og udbytterigt". Flere andre fremhæver Kunstmuseet og en af dem begrundes: "... *Vi roterede, "tømte" hinanden for input og kollektiverede vores viden*". Fra en anden lyder opfordringen: "Det mest spændende brug af UV-teknikker var dengang vi var på Bornholms Kunstmuseum – det var *et velkomment brud og en spændende komb. Af UV-former. Mere af det*".

At turen til kunstmuseet var en succes undgik heller ikke dengang vores opmærksomhed. "Mere af det" handler måske mere om formen end selve indholdet – og stedet for den sags skyld. Det handler i nok så høj grad om at forandring fryder, men også – og måske især – om at vi skal tage erfaringerne med Karin Levinsens pædagogiske vinkling mere til os. Samtidig kunne vi med fordel lytte til forslaget om større fokusering på teambuilding m.v. – Måske var det en idé at hente Karin eller en anden erfaren "sammenryster" over i forbindelse med gruppedannelsen. Flere arrangementer "ude på øen" vil give en ramme-variation. Samtidig løser de måske et helt andet problem, der behandles i afsnittet om lokaler på Munken.

Mere variation

Kernen i succes-udflugten til Bornholms Kunstmuseum handler i høj grad om afveksling. De studerende sætter pris på variation i undervisningsformerne. Enkelte mener at der har været tilstrækkelig med afveksling, men hovedparten efterspørger større variation i undervisningsteknikker og brugen af AV-midler.

Følgende udtalelse dækker fint den holdning der kommer til udtryk hos de fleste studerende på første årgang: "Det var *fint at ændre på undervisningsformen* på januarseminaret. Indtil da havde formen været lidt for ensidig og traditionel. Det er vigtigt at variere seminarerne – og justere på de ting, der ikke fungerer. Det er en hårfin balance mellem effektivitet (nu når vi er der, gælder det om at få så meget med hjem som muligt) og give plads til variation og andre input (eksempelvis ved at tage på kunstmuseet, lave café-arrangement m.v.)". *Walk-and-talk med et fagligt indhold* er også en form de studerende sætter pris på. *Fredag aften* vil de fleste helst have *undervisningsfri*, alternativt ønskes at de lidt "*blødere*" indlæg lægges dér. Én foreslår desuden at "... starte en af de første gange med en mere *social event*". En anden foreslår *rollespil* eller *paneldiskussioner*. Der foreslås også at "...afprøve *andre former for e-learning*". Derudover ytres ønske om "*Flere (relevante) opgaver* i forbindelse med seminarerne" og "...lidt flere *øvelser*".

Der er et stort kollektivt ønske om at få så meget variation som rammerne holder til. Andre former for e-learning lader sig mere naturligt afprøve i netperioderne, men bør tage afsæt i forbindelse med et internat. Ønsket om flere relevante opgaver / øvelser læses med understregning af relevante og betragtes i sammenhæng med næste afsnit.

Gruppearbejde

Selvom øvelser og opgaver skaber variation i undervisningsforløbene, kan det godt blive for meget af det gode. Det vidner bl.a. følgende udtalelser om: "...den indimellem *maskinelle brug af gruppearbejder* i undervisningen fungerer

ikke altid optimalt. Flere af de opgaver vi har fået i de enkelte internater var *uegnede eller for små til at blive udført af en gruppe*". Så selvom enkelte gerne ville have flere af slagsen, er der tilsvarende mange der beder om "*... færre gruppearbejder i selve fagseminarerne og færre små delopgaver*". Når de studerende mener at gruppearbejderne ifm. weekendseminarerne tager overhånd, begrundes det af én med følgende formulering: "Når der er kompetente foredragsholdere ønsker man at få flest mulige guldkorn fra dem – det andet dyrker vi jo til fulde i det store projekt og alle mulige andre arbejdssammenhænge". Ved nogle af seminarerne har en enkelt også oplevet det som et problem "at en del af holdet ikke har nogen akademisk baggrund. Det kan være svært at samarbejde akademisk med nogle der mangler de basale forudsætninger, jeg tænker naturligvis særligt på holdets journalister. Så måske skulle man tilstræbe en større homogenitet lige netop på dette punkt".

Når ønsket om "*Mere gruppearbejde om relevante opgaver*" fremsættes, er det nok klogt at læse det som: *Mere relevante opgaver til gruppearbejdet*. Om der så skal være færre eller flere, er nok en smagssag. Uanset hvad lyder følgende som et fornuftigt råd: "*Lav på forhånd til det nye hold en plan for gruppearbejdet under seminarerne, så alle kommer i gruppe med alle*". At ikke alle har en akademisk baggrund burde ikke skabe problemer. Men journalisterne bør selvfølgelig lægge sig i selen for at tilegne sig de akademiske redskaber uddannelsen fordrer. Omvendt kan det være sundt for akademikere at blive mindet om hvordan verden tager sig ud udenfor elfenbenstårnet.

Afrapportering

En anden ting flere studerende mener har taget overhånd er hvad de betragter som afrapporteringer: "...med jævne mellemrum har afrapporteringer og evalueringer taget en uforholdsmæssig stor del af den enkelte weekends seminar. Så mindre af det, tak". En anden foreslår alternativt: "Hvis forberedelsesmulighederne er til stede synes jeg godt om, at en gruppe evaluerer en anden gruppe – i stedet for for mange plenumfremlæggelser. Igen afhænger det af, hvad der fremlægges, og hvad det i processen skal bruges til". En anden, der ellers mener at seminarerne fungerer fint, kommenterer: "... men 6 grupper, der afrapporterer deres opgaver er dræbende. Afrapportering to og to ville være meget bedre". Når det virker "dræbende" er det fordi de studerende gerne vil udnytte den korte tid på internaterne bedst muligt. Som én understreger kommer flere "...primært for at få læsset på af de kompetente fagfolk, I har hyret – ofte langvejs fra!".

Færre plenumfremlæggelser. I stedet flere gruppeevalueringer to og to. Men med opmærksomhed på rotation, så ikke grupperne uden grund bindes i permanente par og derved afskæres for input-variation.

Netforløb/fjernundervisning

De kommende afsnit handler om alt det der foregår på nettet mellem internaterne. Først og fremmest skal vi have sat fjernundervisningsbegrebet på plads. Herefter handler det om de studerendes overordnede håndtering af netforløbene, før vi går mere i dybden med BSCW.

”Har der reelt været tale om fjernundervisning?”

- Sådan spørger én studerende, og giver selv følgende svar og forslag: ”...*Det vurderer jeg ikke* eftersom der ikke har været undervisningssessioner via nettet – jo i øvrigt. Hende den finske dame, der ville vise os en mere brugervenlig version af BSCW (red.. FLE). For at vende tilbage til spm 13 [Hvilken betydning mener du, at de forskellige undervisningsformer i forløbet har haft for læringen?] så kunne vi jo *eksperimentere med fjernundervisning i modul 2*”. Denne studerende er ikke den eneste hos hvem man fornemmer en *tvivl om hvad fjernundervisningsbegrebet dækker over i MCC-sammenhæng*. ”Når man læser om andres intentioner med netbaseret læring, synes jeg det virker som om at mulighederne ikke bliver udnyttet fuldt ud. På MCC har man jo blot overført projektarbejdsformen til BSCW uden at tænke projektarbejdsformen forfra”, vurderer en anden, mens en tredje umiddelbart opfatter: ”... at der er *to former for undervisning*; den der praktiseres i *Svaneke* med interne og eksterne undervisere og det der sker i *BSCW*, hvor min fornemmelse er, at det er de studerende der er ”synlige” og at undervisningen foregår gennem *opgaveformulering og -vurdering*”. En fjerde opfatter til gengæld: ”Den fjernundervisning, som vi har modtaget (...) som et *supplement – forberedelser – opfølgning* til de kompendier af papir og den fysiske undervisning og F2F-vejledermøder vi har haft”. Måske skyldes tvivlen, hvad en femte studerende konkluderer: ”*Integrationen er ikke perfekt*. Eksempelvis burde det være naturligt at *gæsteforelæsere stillede sig til rådighed på BSCW før og efter F2F-tingene*. Det er ikke sket på en *systematisk måde*. Derfor er BSCW-systemet ikke blevet anvendt på den optimale måde her”.

I det omfang det er muligt, bør vi overveje muligheden for at integrere gæstelærerne mere i den del af uddannelsen der foregår i BSCW. Og mere eksplicit definere fjernundervisningsbegrebet i MCC-sammenhæng.

Håndteringen af netforløbene

”*Så længe det er muligt at mødes fysisk ind imellem og bruge e-mails, fungerer det OK*”, er nok den mest dækkende kommentar for *den generelle oplevelse af netforløbene*. Udover hvad der allerede er udtrykt om uddannelsens kombinationsform betragtes formen i netforløbene bl.a. som ”...*dejligt fleksibel*”, og en studerende fremhæver begejstret at det er ”... *pragtfuldt at kunne arbejde uanset man er i New York eller i Svaneke*”. Alligevel har

netforløbene ikke været lige pragtfulde og fleksibiliteten ikke lige godt udnyttet i alles øjne. At niveauforskellene i de tekniske forudsætninger kan have påvirket netsamarbejdet uheldigt synes at komme til udtryk i følgende to vinklinger på samme sag: Én opfatter netforløbene som "... mere krævende, bl.a. fordi vi skal lære det", mens en anden mener at: "Hvis alle havde tilegnet sig basiserfaringer med BSCW, havde systemet kunnet bruges bedre". Den ene part mener altså at *teknikken er særligt krævende* og derfor gør det svært at bidrage/ få optimalt udbytte af netforløbene. Den anden part antyder at vanskelighederne ikke så meget skyldes teknikken som at *nogle parter enten har haft særlig svært ved eller har manglet motivationen til at lære at bruge systemet*. Gennemgangen af studerendes holdninger til BSCW viser at opfattelserne af systemets sværhedsgrad/ anvendelighed spænder fra den ene yderlighed til den anden.

Det ideelle ville være at kunne følge denne studerendes råd: "Mediet må vælges ud fra målgruppens (vores) forudsætninger og behov, muligheder for at mødes fysisk mv.". Men med to hold, hver på 20 - 25 studerende, vil variationen af individuelle forudsætninger, behov og muligheder for at mødes fysisk være temmelig omfattende. BSCW er måske ikke det ideelle "medie", men som det vil fremgå af næste afsnit ser det ud til både at rumme en række fordele og en række uudnyttede muligheder for at gøre det mere anvendeligt og lettere at overskue. Desuden er det oplagt at MCC-uddannelsen kan/vil gøre en anderledes indsats for at alle studerende tilegner sig basiserfaringer med systemet så tidligt i forløbet som muligt.

BSCW

At der er *delte meninger om BSCW* er allerede antydnet i tidligere afsnit og kommer i øvrigt ikke bag på os. De studerendes kommentarer til BSCW opdeles efterfølgende i tre kategorier: *De ædle Roser* - fra de ovenud tilfredse, *De spættede Tulipaner* - fra de nogenlunde tilfredse og *De stikkende Tidsler* - fra de utilfredse. Herefter kommer en opsamling på *de studerendes egne forslag til forbedringer af netkommunikationen*.

De ædle Roser

Udtalelsen: "Fjernundervisning i et system som BSCW er jo selve realiseringen af en undervisningsform, som er uafhængig af tid og rum og som med en online chatfunktion også kunne rumme elementer af synkron undervisning", peger samtidig på at MCC-uddannelsens form og indhold på mange måder hænger sammen som tænkt. Trods den kritik BSCW har været udsat for undervejs i første forløb, indrømmer en enkelt studerende da også: "Faktisk er jeg ligefrem blevet *BSCW-fan*, fordi jeg synes, at *systemet kan honorere de krav vi stiller - uden at det er særligt kompliceret*". En anden tilhænger supplerer: "BSCW er klart *en god og solid teknologisk platform* og er på mange måder, især i starten, uddannelsens omdrejningspunkt". Mere moderat

begeistret mener en tredje at BSCW har virket udmærket "som et *fagligt og kommunikativt redskab/hjælpemiddel*, der skal gøre det lettere (...) at få fat på relevante oplysninger (...) og gøre det nemmere (...) at kommunikere med lærere og medstuderende" samt blot at "følge med i hvad der foregår". For en enkelt har periodisk "nedetid" på serveren være en torn, men vedkommende fremhæver samtidig at "i forhold til andre steder har systemet været *forbløffende stabilt*". Endnu en krediterer BSCW for især én fordel: "Det er f.eks. rigtigt godt altid at kunne søge tilbage i tidligere materiale og diskussioner. Fysiske papirer og verbale diskussioner har det med at blive væk, og det samme gælder også emails". Endelig fremhæves at: "BSCW er utroligt godt til at kommentere dokumenter i (versionering)".

De spættede Tulipaner

Blandt de accepterende uden større begejstring udtrykkes bl.a.: "BSCW kunne godt have en *lidt mere brugervenlig grænseflade*, men har generelt fungeret. Chat-funktionen er efter min mening for tidskrævende, men har den fordel (...) at *samtalen kan gemmes*". En anden finder "BSCW tilfredsstillende, men med *klare muligheder for større funktionalitet*". En tredje mener at "BSCW kunne godt have fået en mere klar introduktion – men det bliver hurtigt anvendeligt i takt med, at man er nødt til at bruge det (...)". En tredje synes: "At det er internetbaseret er godt. Men i brugen af BSCW ville *mere PUSH-kommunikation* være en støtte for de studerende, fx udsendelse af en e-mail når der bliver lagt væsentlige infos ud (...) fx når litteraturlisten op til næste internat kommer (...)". Og der tilføjes bl.a.:

"Teknologien har været en stor hjælp. Men især BSCW har også skabt *misforståelser, tvivl og kommunikationsbrister*. BSCW var svær at sætte sig ind i og efterhånden som vi har arbejdet med systemet er det blevet svært overskueligt – hvor ligger hvad. Men BSCW er bedre end ingenting".

"BSCW kunne være meget meget bedre (f.eks. kan jeg godt lide www.groupcare.dk). Men BSCW kan godt bruges til det meste. Det er dog et problem, at nogle af deltagerne er stået lidt af på BSCW og dermed besværliggør gruppeprocesserne".

"BSCW er elendigt til kommunikation, men storartet til at dele dokumenter. I den løbende kommunikation fungerer mail bedre".

"Der har været enkelte gange, hvor det har været irriterende i hovedmenuen ikke at have adgang til at kommentere i nogle af mapperne, ikke at kunne flytte indlæg fra andre osv."

"Brugergrænsefladen er ikke særlig indbydende, men funktionelt er det langt hen ad vejen o.k. Som med andre systemer er det jo ikke bedre, end de, der bruger det. Det er nogle gange uklart, hvor de forskellige oplysninger lægges. Selv om jeg abonnerer på den daglige "update" finder jeg alligevel ind imellem gamle ting, som jeg aldrig før har set. Det mest irriterende har været,

at man ikke har tilladelse til at flytte eller slette noget, som andre har lagt ind. Det gør det ind imellem umuligt at rydde op”.

De stikkende tidsler

”BSCW er ikke mit favoritredekskab da jeg finder det for *uoverskueligt*. Træstrukturens forgrening bliver mere og mere kompleks og med intern linkning vil det kun blive værre. Det viser sig fx når man i et projekt skal finde materialer gemt i BSCW frem fra tidligere forløb mhp. genbrug/nyudvikling”. I samme forbindelse – dog med anderledes vinkling – kommenterer en anden: ”... jeg finder det *kritisabelt at man ikke fra studieledelsens side har en eksplicit politik mht. hvordan systemet bør anvendes*, bl.a. for så vidt angår brugerrettigheder”.

”Det var møgirriterende de gange der ikke kunne uploades i sidste fase af projektskriveriet”

”BSCW var en stor hindring for projektarbejdet og CMC-arbejdet udfoldelse i de kreative faser, herefter fungerede det fint”

”For førstegangsbrugere er BSCW et sandt morads af vanskelige ikoner og uoverskuelige funktionaliteter”.

”BSCW bliver *tiltagende komplekst at finde rundt i*. Særligt når man ønsker at finde frem til særskilt info, som man ved findes i systemet – men ikke lige hvor det ligger”.

”... *nogle ting blev smidt ud hurtigt fx. vores individuelle opgaver før jul* [?] hvor jeg godt kunne have brugt mere tid til at kigge rundt på de andre studerendes arbejder”.

”... det er *umuligt at finde rundt i mængderne af information*, når man først er kommet nogle uger ind i studiet. Selv den bedste strukturering af data afhjælper ikke problemet tilstrækkeligt”.

”... *det kræver mange klik*. Jeg har haft *svært ved at lave genveje*. Det er også lidt irriterende, at man ikke kan være permanent koblet op”.

Kommentarerne peger entydigt på behovet for en bedre introduktion af BSCW, hvilket vi allerede nu efterkommer ved en særskilt intro-weekend for de nye studerende. Vi bør overveje forslaget om mere push-kommunikation fra ledelse/administrativ side. På den anden side har de studerende i BSCW mulighed for selv at tilmelde sig ”sladreanken”, der giver mulighed for at følge med, og man kan jo nøjes med at tilmelde sig ”sladreanken” til bestemte mapper. Mail bør begrænses til særlige situationer, fx aflysninger, ændring af deadlines osv.

De studerendes egne forslag til forbedringer af netkommunikationen:

Én studerende mener at det ville være "lærerigt at *afprøve flere forskellige kommunikationssystemer* - måske ét for hvert modul, dvs. to i alt". Vedkommende er dog klar over den forvirring det kan give at skifte system for ofte, og at forsøg med andre systemer end BSCW vil fordre "en forhåndssikkerhed for at systemet rent faktisk virker o.k.". Modsat eksperimentet med FLE2, som en enkelt anden dog også husker for det gode: "Så lidt som jeg fik kigget på det finske system havde det *elementer af overblik*, bl.a. funktionen at man havde sin egen side hvor man kunne se om, og fra hvem, der lå beskeder. Det havde også *et positivt element i f. t. at man kunne se når man gik fra sin 'egen' side til den fælles side*". En tredje (der i vor vurdering kan antages for repræsentativ i sin holdning) mener dog: "Der er klart rum for forbedringer, men jeg vil personligt *foretrække at holde fast i BSCW næste år*". - Og hvorfor ikke forsøge igen? De studerende kommer selv med en række gode forslag til forbedringer af den nuværende netkommunikationsform:

- "Det bør være helt klart, hvor man finder hvilke informationer"
- "... en *rating af nogle indlæg*, sådan at der ved markering af en "Vigtig for alle" går en mail ud kun om disse nye indlæg"
- "...en startguide som en lightudgave"
- "... en mere indbydende og brugervenlig grænseflade"
- "...en activity-tracker "
- "... en *bedre hjælpefunktion*, eventuelt i form af en demo"
- "Et *chat-modul* ville være fremragende at tilføje".
- "... www.groupcare.dk kunne løse opgaven bedre - og det er også gratis".
- "... at *dele systemet op*, så hver gruppe havde sit helt eget område og ikke hele tiden skulle finde sin information blandt alle andre gruppers materiale".
- "... en *standard-mappestruktur*. Efterhånden har vi i grupperne opfundet "*mødestedet*", "*kommandocentralen*", *ugenumre* osv. for at have et fast holdepunkt i tilværelsen. Det kunne vi lige så godt være blevet anbefalet fra starten".
- "BSCW kræver en højt disciplineret "*bibliotekar*" i gruppen til at styre mapperne"
- "Det er rarere at få *kursuslitteraturen i kompendieform* end selv at skulle down-loade af og til uldne print"

- "... et arkiv med forelæsninger – fx også af gæsteforelæsninger på RUC – i streaming video ville være nyttigt"
- "Hvad med at vi forsøger os med fjernUV/konf./diskussion med webcams/netkonf. i næste modul og se om det fungerer? Det vil være spændende i f. t. hvordan netkomm. over afstande kan fungere optimalt"

Vi bør holde fast i BSCW. – Det forhindrer ikke eksperimenter med andre systemer i afgrænsede perioder eller opdatering til en ny variation af BSCW. Samtidig bør vi være lydhøre overfor de mange konstruktive forslag. BSCW bør gøres mere indbydende og lettere at finde rundt i. Faste ting på faste pladser. Faste deadlines for vigtig info osv.

Selvstudieperioderne

Selvstudieperioderne er en del af denne uddannelse som så mange andre. De studerendes "begejstring" for disse perioder er groft set delt i to lejr:

Nogle synes selvstudieperioderne er en befrielse:

- "Generelt er selvstudieperioderne *mindre krævende*, fordi jeg kan tilrettelægge min tid *uafhængigt af andres arbejdsmønstre*"
- "Det er dejligt med nogle perioder med selvstudier, hvor man bare kan suge til sig i sofahjørnet"
- "Den er rar fordi der bliver *tid til fordybelse*".
- "Jeg havde det fint med selvstudieperioderne. Især efter det blev mere klart, hvad der var obligatorisk pensum og hvad der var valgfrit"

Andre finder dem mere krævende:

- "Klart mere krævende. Den *gensidige forpligtelse i gruppearbejde* er en meget motiverende faktor".
- "De er mere krævende. Jeg er ikke typen til studerekammeret. Jeg *lærer meget bedre i interaktion med andre*"
- "Det er krævende, men mest fordi man skal passe job ved siden af og skal bestille bøger hjem og få dem læst".

Projektarbejde

I det følgende formidles først de studerendes umiddelbare oplevelse af projektarbejdet og af hvordan det balancerer i sammenhængen med det øvrige undervisningsforløb. Herefter behandles processen i dannelsen af

projektgrupper og derefter milepælens funktion undervejs i projektarbejdet. Endelig tages fat i forholdet mellem grupper og projektvejledning.

”Projektarbejdet er toppen – det er sjovt, udfordrende og lærerigt”

Formuleringen kommer fra en enkelt studerende, men de fleste på første årgang vil nok nikke bekræftende. Selvom flere har oplevet det som en større nødvendighed at mødes fysisk ved siden af internaterne end umiddelbart forventet, rummer projektarbejdet også i den forbindelse en frihed som grupperne selv forvalter.

Derudover betragtes projektarbejdet bl.a. som:

- “... virkelig eksemplarisk i forhold til at få udbytte af de store personlige og faglige forskelligheder”.
- “... glimrende med selvstændigt arbejde – dejligt at lave noget grundigt”
- “... stressende, men giver til gengæld godt udbytte. De næsten ugentlige frister er måske en tand for stramt”.
- “... godt på grund af stort engagement hos studerende og vejleder. – Litteraturindsamling, aftaler, fordeling af arbejdsopgaver og opfølgning på møder hvor der er blevet lavet aftaler”.

Og en mener at “særligt kombinationen af forskellige (akademiske) baggrunde har været berigende”.

Den positive oplevelse af projektarbejde skyldes vel især at det er her de studerendes ansvar for egen læring virkelig kommer til syne. Sagt med én studerendes ord: *”Projektarbejdet har man vel langt hen ad vejen selv ansvaret for og hver gruppe må således finde sin egen form og dynamik”*. Succesen er derfor ikke større end de potentialer der er og udnyttes i den enkelte gruppe. – “Det afhænger helt af den enkelte gruppes sammensætning. Nogle har en god fordeling mellem kreative hoveder, indpiskere og arbejdsheste, mens andre ikke har fungeret optimalt. Det afhænger meget af personlige præferencer. Men er man i en velfungerende gruppe, så er der mulighed for at få stort udbytte af gruppearbejdet”, udtaler en anden.

Derudover betragtes projektarbejdet som: *”Givtigt fagligt”*, *”...engagerende og forpligtende”* og *”...en fed arbejdsform”*. Eneste umiddelbare forslag til forbedringer til selve projektforløbet lyder: *”Måske kunne det være en god ide, hvis man kunne trække på forskellige fagspecialister undervejs i gruppeforløbet”*. Hvilket underbygges af denne kommentar: *”... Vi havde ikke mindst glæde af at konsultere Framfab-folkene vedr. vores projekt”*. Derudover bemærkes at det er godt at starte projektarbejdet op tidligt i forløbet. Selve produktkravet i projektarbejdet kritiseres dog af en enkelt: *”... jeg synes at*

produktkravet begrænser og styrer for meget. Det er fint, at man på studier skal lave et eller flere produkter – men jeg synes, det er vægtet for højt i projektet. Og at det meget let kan sætte begrænsninger”.

Muligheden for at trække på specialister, også i gruppesammenhæng, bør gøres mere klar. Finder de studerende fx sammen omkring projekter der matcher én af gæstelærerne (uanset modul) undervejs, bør nærmere kontakt kunne formidles gennem den modulansvarlige.

Balancen i sammenhæng med det øvrige undervisningsforløb

Projektarbejdet fylder meget af de studerendes bevidsthed – og tid. Det betyder både at de indimellem ikke når alt det andet de gerne vil nå, og at de indimellem opfatter sideløbende studiekrav som forstyrrende eller irrelevante:

”I forbindelse med netseminarerne kan gruppearbejdet godt betyde, at man ikke får meget tid til at læse de teoretiske tekster, hvilket er ærgerligt. Til gengæld forpligter gruppearbejdet, så man ikke kan lalle passivt af sted i sit eget non-tempo”.

”I løbet af projektperioden blev der ændret en del på de planlagte seminarer. Emnerne var ikke så relevante for projektarbejdet, som de annoncerede, hvilket var ærgerligt. *Det var fint at opgaverne i løbet af projektperioden kunne bruges direkte i projektarbejdet*”.

”Jeg synes, efterårsseminarerne var lidt af en prøvelse. Det var en ordentlig mundfuld både at skulle læse, arbejde i gruppe og stifte bekendtskab med et nyt system”.

”Det har fungeret fint – dog sidste internat med net-etik – der var meget spændende – hang ikke sammen med at vi var inde i opløbet omkring projektet”.

”Fint at projektarbejdet ligger i foråret og at kurser + kursusopgaver er en integreret del af projektarbejdet. Det er frustrerende, når gruppearbejdet afbrydes af opgaver der forekommer irrelevante – det gjaldt for vores gruppe med [gæstelærer A’s] opgave, der var meget web-tænkt og til dels også [gæstelærer B’s] opg. – men den fik [vejlederen] (næsten) gjort meningsfuld for os”.

Måske kan vi forbedre relevansen mellem de mindre opgaver og projekterne. På den anden side vælger de studerende selv – og vidt forskellige – omdrejningspunkter som de går i dybden med i projekterne. En vis bredde i uddannelsen må derfor fastholdes gennem sideløbende aktiviteter, der umuligt altid kan falde præcis indenfor alle gruppers forskellige vinkler på

CMC. En fremtidig rating af litteratur, kan måske også medvirke til at gøre det lettere for den enkelte at prioritere, hvad der vigtigst.

Gruppedannelse

En af de "gamle RUC'ere" siger om gruppedannelse på MCC: "... det er i hvert fald mindre problematisk end traditionelle RUC-gruppe(dannelses)-processer" og en anden "... tror grupper og faglige interesseområder finder hinanden". En konstaterer blot: "Gruppeprocesserne har fungeret meget forskelligt, og er for så vidt personafhængige. Forbedringer hænger vist mest på os selv". Alligevel er der grobund for fælles forbedringer i gruppedannelsesprocessen op til projektfasen:

"Måske kunne det være en idé, når vi nu skal starte projektarbejde op igen, at vi tager en fredag eller lørdag aften (temaaften) med input fra lærere og studerende. Dels i form af generelle ting omkring gruppeprocesser og bla bla., dels konkrete erfaringer fra de forskellige grupper i projektforsløbet under modul 1". Dette forslag stilles også af en anden studerende, der samtidig "... håber for både den faglige og sociale dynamik på holdet, at hovedparten af grupperne til næste år ikke bare gendanner sig selv". "Gruppedannelsesprocessen skal være mere åben og kollektiv", siger en tredje, - "så der ikke pludselig hænger nogle enkelte og flagrer - og så er det deres eget problem. Grupperne blev lukket for hurtigt - der var for lidt tid til at shoppe rundt. Evalueringerne af gruppearbejdet skulle foregå i plenum. Så vi fulgte hinandens arbejde tættere og fik gode ideer fra hele holdet. Jeg tror, det er langt mere interessant og godt kan holde i plenum til forskel fra afrapportering af mindre gruppearbejder". Og selvom flere grupper virkelig opnåede at blive godt sammentømret ser også gruppemedlemmer herfra grund til at splitte de gamle grupper op: "Selv om jeg har deltaget i en meget velfungerende projektgruppe, synes jeg alligevel, at det er vigtigt, at projektgrupperne bliver brudt op i efteråret. Måske at vi ligefrem bliver tvunget til at samarbejde med andre end dem vi nu kender så godt. Baggrunden er først og fremmest et ønske om at vi - når/hvis vi kommer dertil - finder sammen omkring det foretrukne emne og ikke omkring bestemte personer. Det ville rent fagligt være ærgerligt og det ville også være synd for dynamikken på holdet, hvis vi allerede er fastlåst i bestemte grupper".

Idéen om en tema-aften som optakt til gruppedannelsen er god - og tilsyneladende også nødvendig. Fælles gruppe-evalueringer i plenum er til gengæld kontroversiel og vil vække både bifald og modstand.

Milepæle undervejs

Milepæle opfattes generelt som en støtte, så længe de ikke ligger for tæt på hinanden. Dog udtrykkes ønsket om større relevans i afleveringsopgaver, således at de ikke forstyrrer, men kan integreres i projektarbejdet.

På den ene side anskues milepæle/deadlines positivt:

- "En rigtig stor hjælp. Især når man ingen akademisk erfaring har overhovedet"
- "De er til hjælp for at få skidt afviklet og afleveret trods travlhed på jobbet, så man ikke kommer til at ophobe for meget og skubbe det foran sig".
- "Milepælene er med til at give en i perioder meget *stram tidsmæssig struktur*".
- "... det har været en *stor hjælp og en udbytterig oplevelse*, at forårets seminarer samtidig har markeret en række milepæle i forbindelse med rapportskrivningen".
- "... de mellemliggende afleveringsopgaver *virkede bedst, hvor de blev integreret med projekt* – da vi stort set alle har fuldtidsarbejde ved siden af".

På den anden side anskues milepæle/deadlines negativt:

- "... stressende, og de *modvirker den fleksibilitet, der er mulig* ved fjernundervisning".
- "... en *ulempe hvor de ikke hænger sammen med projekt*, en god understøttelse hvor de hænger sammen med projekt.
- "... når de ligger med 14 dages mellemrum, bliver de *kvælende*".
- "Især i starten var det en *belastning* med de mange deadlines. Da vi startede på studiet fik vi at vide at vi selv kunne tilrettelægge vores tid, men meget hurtigt var vi tvunget til at arbejde hver dag for at overholde deadlines. Det er *problematisk når man samtidig har arbejde og familie der skal passes*".
- "Jeg følte en smule irritation over de mange deadlines i det seneste halve år. Det *virkede på mig som om RUC forsøgte at styre vores arbejdsproces unødigt*. Det var ikke altid at det der skulle afleveres passede særligt godt ind i det stadie i processen min gruppe var i, og så kom vi til at bruge en masse energi på alt muligt andet end det vi egentlig skulle lave, for at holde deadlines. Hvis *formålet er at guide os godt gennem processen havde jeg foretrukket, at det skete via vejledningen*".
- "... i det afsluttende projekt på første modul har det nogle gange virket lidt søgt at vi i vores gruppe skulle applicere nogle specifikt net-

orienterede teorier på en opgave der overhovedet ikke handlede om nettet”.

Antallet af deadlines/milepæle bør reduceres noget. Indholdsmæssigt bør man tilstræbe større relevans i forhold til projektarbejdet – som fylder meget både af de studerendes tid og i deres bevidsthed. Derudover vil det være oplagt at lytte til følgende opfordring: *”De relevante milepæle skal offentliggøres i forbindelse med oplægget til de enkelte netseminarer”*.

Vejledning

De enkelte studerende vurderer samarbejdet med vejleder forskelligt, men ofte i samklang med de øvrige medlemmer i gruppen. Der er en tendens til ensartet opfattelse mellem grupper med samme vejleder.

Gruppe 1 og 4 har været fuldt tilfredse med vejleder, men *gruppe 1* mener selv at kunne have udnyttet vejledningens muligheder bedre.

Gruppe 3 kunne godt have brugt større indsigt i spillereglerne og større kontinuitet i vejledningsforløbet, men påtager sig selv en del af ansvaret. Alt i alt ser det ud til der mest har været tale om begyndervanskeligheder. *Gruppe 6* melder om ”stort set god” vejledning, som de dog indrømmer at kunne have brugt mere intensivt.

Gruppe 2 og 5 har ikke fundet vejledningen særlig god. Især har *gruppe 5* følt sig svigtet og udtrykker at man på flere niveauer er stødt på kommunikationsproblemer i forhold til vejleder(e).

Gruppe 1

”Fint. Vi har bare udnyttet det for lidt ind imellem. Kunne have været sparet for diverse lange diskussioner i gruppen, hvis vi ind imellem havde spurgt vejleder hvad han mente/hvad han forventede”

”Intet af klage over – vi fik udmærket vejledning, men brugte nok ikke vores interne vejleder så meget, som vi havde kunnet”.

Gruppe 2

”Tyndt! Vi fik næsten ingen feedback – og skulle i hvert fald selv opsøge den. Jeg havde forventet lidt mere kiggen-over-skulderen og lidt flere løbende kommentarer”.

”Vi havde ønsket at vejleder var mere inde over processen i BSCW. Ikke så meget for at blande sig, men mere for at vi som gruppe fik indtryk af at [vejlederen] var med og interesserede sig for forløbet. De vejledninger vi i øvrigt har fået har været fine”.

Gruppe 3

"Vi har ikke været opmærksomme på hvor meget vejledning vi havde 'krav' på osv. Det samarbejde der har været har været godt, men det ville være rart med nogle mere tydelige spilleregler".

"Alt i alt fint, selvom en lidt mere kontinuerlig opfølgning ville have været rar, men vi kunne nok også selv have gjort mere i den retning. Åh jo, til at begynde med var [vejlederen] lidt for skeptisk overfor vores emnevalg, for det handlede jo ikke om internet og brugervenlighed, men vi syntes bare at der er så meget andet i denne verden, og det accepterede [vejlederen] så også så småt hen ad vejen".

"Det har fungeret godt - særligt i sidste del af processen".

Gruppe 4

"Fint - vi har fået hurtig respons, når vi bad om den".

"Meget fint samarbejde med vejleder - både i BSCW og F2F".

Gruppe 5

"Vejledningen har uden tvivl været min dårligste oplevelse i forhold til studiet. Vi fik to sideordnede projektvejledere. Imidlertid var den ene totalt fraværende og gav ingen feedback på nettet. Først i maj blev (...) konverteret til konsulent, men det var alt for sent. Vi oplevede forløbet som meget forkludret og uprofessionelt. Vi skulle imidlertid selv have brokket os - og meget tidligere, men jeg står stadig tilbage med en følelse af ikke at vide, hvor meget og til hvad jeg egentlig kan bruge min vejleder. Den manglende produktopfyldelse i forbindelse med vores opgave hænger i alt fald til dels sammen med utilstrækkelig kommunikation mellem vores vejleder(e) og os. Så inden næste projekt vil jeg gerne have en meget mere præcis viden om omfang og funktion af vejledning. Denne gang sidder jeg tilbage med en følelse af både selv at have været for "pæn" og ikke have stillet krav nok, men også en lille smule af at være blevet svigtet".

"Ikke helt tilfredsstillende. Den ene vejleder (...) koncentrerede sig om den formelle opbygning af opgaven, mens den anden (...) kom med indholdsmæssige input. Værdien af sidstnævnte blev dog begrænset af, at (...)ikke var til at komme i kontakt med og ikke læste opgaven før afleveringen. At vi som begrundelse for bedømmelsen fik at vide, at vi ikke havde opfyldt produktkravet, dokumenterer efter min mening, at vejledningen ikke var tilstrækkelig".

Gruppe 6

"Stort set ok".

"Vi har som sagt ikke brugt det særligt intensivt".

"Jeg synes ikke vi har brugt vejlederen særligt intensivt – vi har kørt meget selv i gruppen. Jeg tror til gengæld det kunne have været inspirerende evt. som det først var på tale, at vi havde fået en gæstevejleder på, der fx. har en brændende interesse for lige netop den enkelte gruppes fagvinkel – at man fx. erstattede noget af fællesforedragene med at man kunne købe nogle fagspecialister i gruppeforløbet til lige netop gruppes vinkel".

For fremtiden må vi blive bedre til at afstikke *spillereglerne for samarbejdet mellem vejleder og grupper*, både overfor vejlederne og de studerende. Vi bør sikre at alle kender – og forstår – *hvilke krav der stilles til projektarbejdet*. Der hvor det er gået gnidningsfrit har det tilsyneladende stået klart for begge parter, både hvad de studerende skulle og hvad de kunne forvente af vejlederen. Det der fremhæves som optimalt, og omvendt har været katastrofalt hvor det har manglet, har været *hurtig respons fra vejleder*, når der har været behov. Derudover *tydelig og kontinuerlig aktivitet fra vejleder* i form af læsning og løbende (gerne uopfordrede) kommentarer i arbejdsprocesserne.

Eksamen

Eksamensvejledningen:

Gruppe 1

"Jeg synes selve forløbet med forberedelse af dagsorden til eksamen forløb fint og smidigt i forhold til nogle særlige behov og omstændigheder i vores gruppe. I det hele taget var eksamenstilrettelæggelsen og -formen god, visionær og inspirerende (i modsætning til forhørsagtig, pedantisk og indtørret ...)".

Gruppe 2

En af de studerende fra denne gruppe mener at der bør være et "krav om at når vi har lagt forslag til dagsorden for den mundtlige eksamen ud til vejleder skal vejleder senest fire dage før eksamen have lagt de spørgsmål på BSCW til gruppen, som han/hun forventer at ville stille til gruppen ved den mundtlige eksamen".

Gruppe 3

"Det fungerede godt – især med vejledermødet inden".

Gruppe 4

"Fint med eksamensopskriften i BSCW".

Gruppe 5

"Vi fik en meget fin eksamensvejledning på nettet fra [vejleder], men det var mit indtryk, at de forskellige vejledere forberedte eksamen noget forskelligt med deres grupper. Nogle havde et personligt møde, andre ikke. Det ville være rart, at alle studerende fik de samme tilbud i den forbindelse".

Gruppe 6

"Jeg synes godt der kunne afstemmes mere i. f. t. hvordan man forestiller sig en optimal perspektivering".

Eksamensvejledning bør også fremover lægges i BSCW. Derudover bør der være lige vilkår for alle. Et eksamensrelateret gruppemøde umiddelbart før eksamen bør m.a.o. tilbydes alle grupper. Er det formen at vejleder på forhånd lægger eksamensspørgsmål ud til gruppen, bør det gælde for alle og tidsmæssigt bør der tages højde for at grupperne skal have tid til at "mødes" og diskutere spørgsmålene før eksamen.

Eksamensformen

Gruppe 1

"Jeg havde en fornemmelse af, at min gruppe fik lov til at sætte dagsordenen lidt for meget. Jeg havde forventet en lidt mere kritisk indgang fra censor og eksaminator, hvor der også blev gået lidt til biddet på de områder, vi ikke havde lagt op til at tale om. Eller sagt på en anden måde – så har jeg oplevet eksamener der var langt hårdere at komme igennem. Ikke fordi en eksamen skal være hårdt men det er rart at komme ud fra en eksamen med en fornemmelse af at være blevet prøvet af for alvor og have bestået testen (helst med bravour)".

"Et godt forløb. Spændende at man i en eksamenssituation udviklede nye tanker og perspektiver".

"Vores censor var meget passiv. Det havde været meget mere interessant for eksamen hvis det havde været en ekspert i vores emne".

Gruppe 2

"Eksamen virkede lidt overflødig. Hvis det udelukkende er en kontrol kan den foretages på en enklere måde".

Gruppe 3

"... den traditionelle eksamensform er kedelig og utilfredsstillende og slet ikke på linie med uddannelsens øvrige ambitionsniveau. Eksamen kunne i stedet med fordel tilrettelægges som en plenumformidling af de enkelte projekter, og bedømmelsen kunne så have inkluderet vores evner til at formidle vores projekter".

"Det ville være godt at fremlægge projekterne for hele holdet. Evt. som en eksamen, hvor holdet var med og kunne kommentere efter lærer og censor".

"Jeg var lidt skuffet over at både eksaminator og censor var så bundet af den traditionelle eksamenform. De spillede da deres roller meget godt, og de var begge to bestemt også vældig flinke, men jeg sad og følte det lidt som var vi alle sammen del af et skuespil. Det havde været rart med en mere åben dialog, sådan ping-pong. I øvrigt savnede jeg bagefter et svar på hvorfor vores projekt ikke var til 13. Egentlig er jeg enig i at det var det ikke, men omvendt kan jeg ikke vide om mine kriterier for denne bedømmelse svarer til eksaminators og censors kriterier. Vi fik ikke at vide eksakt hvad vi kunne have gjort bedre".

"Det er en behageligere måde at gå til eksamen på, men kræver en vis øvelse".

"Det fungerede fint. Censor kunne godt have været mere på banen, men hun følte det svært at komme til orde i vores talestrøm".

Gruppe 4

"Bedre lokale. Faktisk meget bedre lokaler ville være godt".

"En afslappet situation, hvor der er god lejlighed til at argumentere og perspektivere. Censors rolle knap så synlig som forventet".

"Jeg synes godt om eksamensformen – såvel tonen, stemningen som at man til eksamen ikke blot gengiver, hvad der er skrevet i rapporten, men har en samtale om projektet".

"En spørgende censor er den sjoveste – det var vores ikke så meget".

Gruppe 5

"Eksamensformen er fin".

"En væsentligt mere voksen og konstruktiv form for eksamen end de overhøringer, jeg husker fra min studietid".

Gruppe 6

"Min gruppe blev eksamineret fra 13.30 til 16. Det var gruppens indtryk at både lærer og censor var trætte og til tider ukoncentrerede, gentog tidligere spørgsmål osv. Det er naturligt at de er trætte efter en lang formiddags-eksamination, men det er problematisk, når man er den efterfølgende gruppe. Jeg har ikke en løsning på problemet og forudser, at det bliver værre næste år, hvor der er to hold, der skal eksamineres".

"De store grupper har ikke det tilsvarende mere at tilføje til et projekt i.f.t. de mindre projektgrupper. Eksamensformen kan godt virke langtrukket – tiden for tidens skyld."

"Der var lagt op til at det var godt at drage paralleller til ens respektive konkrete arbejde, men det virkede som om fokus lå mere på at løfte teorierne op. Det kunne man måske godt have diskuteret forlods".

Plenum-fremlæggelses-idéen er kontroversiel. Det er ikke sikkert at alle studerende synes om at have et større publikum. Og det er ikke sikkert alle orker at høre alle. Samtidig kommer det til at tage dobbelt så lang tid. Men idéen bør klart overvejes og diskuteres i et åbent forum med de studerende.

Evaluering

En enkelt mener at "vi har gennemført gode fælles evalueringer". Men andre mener at vi godt kunne evaluere noget mere undervejs. Fx ved "*...faste evalueringer efter hvert seminar – så der kan ske løbende justeringer*". Ganske vist i forbindelse med de studerendes vurdering af lærerkræfterne, men med relevans lige netop her, svarer en studerende: "Der er ups and downs, men vi er vist ikke altid indbyrdes enige på holdet. Jeg synes, at lige netop det punkt med fordel kunne evalueres i forbindelse med det enkelte netseminar. I det hele taget ville det være godt at runde hvert seminar af med en kort evaluering – evt. skriftlig i form af et "*happy sheet*", som de bliver kaldt her på min arbejdsplads". En anden er meget utilfreds på dette punkt og udtaler: "Jeg synes det er forkert at nøjes med en skriftlig evaluering af første modul, og jeg forstår ikke hvorfor vi ikke også kunne tale om det i plenum. *I det hele taget finder jeg studiets evalueringsdimension mangelfuld. Det gælder ikke blot de fælles dele, men f.eks. også det manglende oplæg til en evaluering af gruppeprocesserne, hvor man da i det mindste kunne have lagt op til en gruppevis evaluering af det afsluttende projekt, meget gerne med inddragelse af vejleder*".

Lige netop denne evaluering møder især kommentarer for de (alt for) mange spørgsmål. Bl.a. skriver en studerende: "Langt spørgeskema med sammensatte spørgsmål til mange af felterne. I stiller jo ... 63 spørgsmål. Generelle besvarelser på emner, som eksempelvis undervisningens kvalitet giver ingen mening, når forløbet har været så svingende".

Næste års spørgeskema skal revideres kraftigt. Skemaet er for omfattende i dets nuværende form. Det vil desuden være frugtbart at indføre både "*happy-sheets*"-evalueringer som afslutning på hvert seminar samt evalueringer af gruppeprocesser med inddragelse af vejleder efter projektafslutning.

22 ud af 27 studerende fortsætter på 2. modul

Kun en enkelt blandt de 23 der fuldførte første modul fortsætter ikke på det næste: "Jeg flytter til udlandet og har derfor søgt orlov". Tre andre har momentant overvejet at afbryde, to pga. arbejdsrelaterede forhold, en enkelt pga. sygdom i familien og gruppe-medlemmers manglende fleksibilitet. Alle tre har dog valgt at fortsætte.

En enkelt var på tidspunktet for evalueringen i tvivl om vedkommende ville fortsætte efter sommerferien. Den største bekymring gik på at masteropgaven kommer til at fylde så stor en del af året, at den almindelige undervisning får for lidt plads "... det [er] således ikke afgørende at få et flot stykke papir, men at jeg virkelig LÆRER noget. (...) En del af bekymringen bunder også i, at masteropgaven skal være mere videnskabelig end dette års projektopgave - for min interesse går i den modsatte retning: Jeg vil lære noget, jeg kan bruge i det daglige". Den tvivlende mødte op sammen med resten holdet til første internat på Modul 2.

Fire er holdt op i løbet af første modul. Én gik efter andet internat. Én blev ramt af en krise i sin nærmeste familie. Én havde for travlt med arbejde. En fjerde forsvandt tidligt, uden vi nogensinde fik opklaret hvor han blev af.